

KRIMINOLOGINĖ ATSAKOMYBĖS UŽ NUSIKALTIMUS, SUSIJUSIUS SU DISPONAVIMU NARKOTINĖMIS AR PSICHOTROPINĖMIS MEDŽIAGOMIS ANALIZĖ (2009)

Pagrindas: Teisės instituto 2009 m. veiklos planas

Tyrėjų grupė: Aušra Pocienė, Margarita Dobrynina, Vaidas Kalpokas, Mindaugas Lankauskas

Tyrimas atliktas siekiant kompleksiška išanalizuoti narkotikų problemą ir jos raišką Lietuvoje bei įvertinti teisės aktuose numatytą atsakomybę už nusikaltimus, susijusius su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis. Tyrime buvo analizuojami socialiniai narkotikų problemos aspektai, narkotikų vartojimo paplitimas Lietuvoje, narkotikų kontrolė Lietuvoje, nuteistųjų už su narkotikais susijusias nusikalstamas veikas portretas.

Šio tyrimo metodologija apima mokslinės literatūros analizę, teisės aktų analizę, antrinę duomenų analizę, paremtą užsienio autorių atliktais tyrimais, statistinių duomenų analizę bei kiekybinę baudžiamųjų bylų turinio analizę.

Tyrimo autoriai pažymi, kad pirmosios kovos su narkotikais užsienio valstybėse iš tikrųjų buvo kova su nepageidaujamomis socialinėmis grupėmis. Tačiau šiuolaikinėje visuomenėje narkotikų vartojimas plinta po visus visuomenės sluoksnius, todėl narkotikų problema jau negali būti siejama su konkrečia socialine grupe. Nepaisant to, kartais į narkotikų problemą reaguojama represyviai. Tyrimo autoriai pastebi, kad nuo 2003 m. Lietuvoje (kai įsigaliojo naujas BK), vyraujančios bausmės už nusikalstamas veikas, susijusias su disponavimu narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis, yra laisvės atėmimas ir bausmė. Baudžiamajame įstatyme nėra apibrėžta, kas laikoma narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis, o atsakomybė nustatoma kazuistiškai, pagal specialius Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtintus sąrašus. Tyrimo autorių nuomone, baudžiamoji atsakomybė turėtų būti tik viena iš ir ne pati svarbiausia priemonė narkotikų kontrolės srityje. Lietuvoje laisvės atėmimo vietose, taip pat policijos areštinesėse, kardomojo kalnimo vietose asmenims, turintiems priklausomybę nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų, nėra suteikiamos reikalingos gydymo paslaugos, todėl narkomanijos problema nėra sprendžiama, o tik „užgnaužiama“. Tyrimo autoriai teigia, kad apgalvota ir nuosekli prevencinė veikla yra efektyvesnė nei griežta baudžiamoji politika, kadangi ne griežtos bausmės, o socialinės priemonės leidžia išspręsti narkomanijos problemą.

Remiantis baudžiamųjų bylų turinio analize, buvo pateiktas tipinio kaltinamojo už su narkotikais ir psichotropinėmis medžiagomis susijusias nusikaltimus portretas. Tyrimo rezultatai parodė, kad tai yra rizikos grupei priklausantis asmuo (žemo išsilavinimo, nedirbantis, teistas, kuriam yra sunkiau integruotis į visuomenę). Kita vertus, narkotikų vartojimas vis labiau tampa Lietuvos jaunimo kultūros dalimi, todėl įsitraukimas į šias veikas gali būti siejamas ir su jaunimo subkultūra.